

A szerződéskötésre és a szerződés tartalma szabad meghatározására vonatkozó privát autonómia alapján, valamint a Ptk.-ba foglalt tilalom hiányában, nincs annak törvényi akadálya, hogy a felek a szerződés alapján valamelyik felet megillető anyagi jogi igények érvényesítését a szerződésben meghatározott külön feltételekhez, így határidőn belüli felszólításhoz, avagy határidőn belüli jogi úton történő, bíróság előtti igényérvényesítéshez kössék.

Alkalmazott jogszabályok: rPtk.200.§, 205.§, 207.§

Győri Ítéltábla Gf.II.20.288/2018/6.

Nyílt közbeszerzési eljárást követően 2012. július 9. napján a megrendelő alperes és a vállalkozó felperes között vállalkozási szerződés jött létre a Duna védelmi szakaszán Mecsér és Dunaszentpál községek védelmére új védvonal fejlesztési építési munkák FIDIC Sárga Könyv szerinti megvalósítása és a kiviteli tervek elkészítésére 1.759.900.000. forint átalánydíjért. A szerződés 1. 2.. pontjában a vállalkozó tudomásul vette, hogy a töltés-építéshez szükséges nagy mennyiségű anyagok beszerzése az ő feladata. Az 1. 3. pontban a vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy a szerződés elválaszthatatlan részét képező dokumentumokat és az alperes által rendelkezésre bocsátott egyéb dokumentumokat saját felelősségére ellenőrizte, az azokban foglalt tényeket, előírásokat ismeri. Kijelentette, hogy az átalánydíjat ezen információk figyelembevételével, szakmai tapasztalatára alapozva, valamint az építési helyszín és a körülmények ismeretében állapította meg. "A vállalkozó a létesítmény funkciójának, céljainak megfelelő, valamint a rendeltetésszerű használatához és a teljes körű, kiváló minőségi követelményeknek megfelelő megjelenésű és minőségű megvalósításának árát kalkulálni tudta, és felmérte a vállalt kockázat mértékét. A munkaterület átadásának időpontját úgy határozták meg, hogy annak a szerződés aláírását követő 15. naptári napon belül kell megtörténnie. Az 1. 6. pontban az alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy a kivitelezői tevékenység megkezdésekor a munkaterületet munkavégzésre, illetve szerződésszerű teljesítésre alkalmas állapotban rendelkezésre bocsátja. Az 1. 11. pontban úgy rendelkeztek, hogy a szerződés feltételrendszerét az FIDIC 1. Kiadás 1999. Sárga Könyv Általános Feltételei (ÁF) és az azt módosító Különleges Feltételek (KF) felhasználásával határozzák meg. A teljesítési határidőként 2014. március 31. napját rögzítették.

A KF 1.9. pontja utolsó mondata szerint a szerződés aláírását követően a megbízó követelményeinek esetleges hibáiból származó valamennyi kockázat a vállalkozót terheli. A KF. 3. 1 pontja szerint a „Mérnök” látja el a 191/2009. (IX. 15) Korm. rendelet szerint az építési műszaki ellenőr és a tervellenőr tevékenységre vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő feladat - és hatáskört. A KF 4. 10. pontja szerint a vállalkozó megismerte a helyszínt, a felszíni és felszín alatti víz- viszonyait, éghajlati, hidrometeorológiai, hidrológiai adottságait, a talajvíz viszonyok alakulását. Az ÁF 4. 12. pontja szerint a "fizikai körülmények" olyan természeti fizikai körülményeket, mesterséges és más fizikai akadályokat és szennyező anyagokat jelent, amelyekkel a vállalkozó a létesítmények kivitelezésekor a helyszínen találkozik, beleértve a talajfelszín alatti és víztani, de nem beleértve az éghajlati viszonyokat. (...) ha a vállalkozó olyan fizikai körülményekkel találja szembe magát, amelyek előre nem láthatóak, és ezekről értesíti a Mérnököt, valamint késedelmet szenved és / vagy költségei merülnek fel a fenti viszonyok miatt, akkor a Vállalkozó jogosult a 20. 1. (Vállalkozó követelése) alcikkely szerint az alábbiakra : (a) minden ilyen jellegű késedelemért időtartam meghosszabbítására, ha a megvalósítás ezáltal

késik, vagy késni fog (...) és (b) minden ilyen jellegű költség kifizetésére, amellyel a szerződéses ár megnövelendő. A KF-ben módosított ÁF 11. 9. pont szerint a Mérnök a 9. 1. alcikkely szerint lefolytatott próbaüzem sikeres teljesítését vagy pedig azon időpontot követő 28 napon belül köteles kiadni a teljesítés igazolást. Az ÁF 13.7. alcikkelye szerint törvénymódosítások esetén korrekcióra van lehetőség és a szerződéses árat ki kell igazítani azt figyelembe véve, hogy ha a költségben bármilyen növekedés, vagy csökkenés következik be a kezdési időpont után az ország törvényeinek hogy az ilyen törvények bírói, vagy hivatalos kormányzati értelmezése megváltozásának eredményeként, amely befolyásolja vállalkozót a szerződésben rögzített kötelezettségeinek teljesítésében. Az ÁF. 14. 10. pontja alapján a vállalkozó 84 napon belül a létesítmények átadás- átvétel igazolásának kézhezvétele után 6 példányban köteles benyújtani a mérnöknek a végelszámolást alátámasztó dokumentumokkal. A 14. 11. alapján a teljesítésigazolás kézhezvétele után 56 napon belül a vállalkozó 6 példányban köteles benyújtani a mérnöknek egy végzsámla tervezetet alátámasztó dokumentumokkal, amelyek részletesen, a mérnök által elfogadott formában bemutatják: (a) a szerződésnek megfelelően elvégzett összes munka értékét, valamint (b.) bármilyen további összeget, amelyről a vállalkozó úgy gondolja, hogy a szerződés szerint vagy más okból kifolyólag jár részére. A 14. 12 pont szerint a végzsámla átadásakor a vállalkozó köteles benyújtani egy írásos felmentést, amely megerősíti, hogy a végzsámla végösszege tartalmazza a vállalkozónak a szerződés szerint, vagy azzal kapcsolatosan járó összegek teljes és végleges igényét. A 14. 14. alcikkely ("megbízó kötelezettségének megszűnése ") alapján a megbízó nem kötelezett a Vállalkozónak semmiféle ügyért, vagy dologért, amely kapcsolatban áll a szerződéssel, vagy a létesítmények kivitelezésével, kivéve azt a mértéket, mely összeget kifejezetten erre a célra a vállalkozónak be kellett számítania (a.)a végzsámlába, valamint (b) kivéve azokat az ügyeket, vagy dolgokat, amelyek a létesítmények átadás- átvétel igazolásának kiadása után merülnek fel a 14.10 (végelszámolás) alcikkelyben leírt végelszámolásban.

Az alperes 2012. július 12. napján a munkaterületet – formális átadás- átvételi jegyzőkönyvvel – átadta a felperesnek. A jegyzőkönyv szerint az átadás csak előkészítő munkákra jogosítja fel a felperest, a tényleges építési munkák csak munkakezdési engedély birtokában végezhetőek. Az átadás- átvétel alkalmával a felperes írásban kérte az alperest az ÁF 2. 1 alcikkelyére hivatkozással a munka helyszíne megközelítésének fizikai és jogi biztosítására. 2012. szeptember 12-én a felperes vállalkozói követelést jelentett be a Mérnöknel, mivel a helyszín hozzáférhetősége nem biztosított, ezért a felperes késedelmet szenvedett és többletköltségei merülnek fel. A bejelentett követelés szerint a kivitelezéshez szükséges területek nagyságrendileg csak tizenöt százalékosan állnak rendelkezésre. A felperes 2013. március 14. napján a Mérnöknel előterjesztette az *1. számú vállalkozói követelését* a Mecsér, Dunaszentpál árvízvédelmi töltés kivitelezésénél felmerült többlet földmunka miatt. Előadta, hogy a 2013. március 4. napján készült tervezői szakvélemény szerint a tenderterv szerinti mennyiségek változnak. Hivatkozott az ÁF 4. 12. alcikkelyére, az előre nem látható helyszíni körülmények felmerülésére. 2013. május 6-án a felperes benyújtotta a mérnöknek a *2. számú vállalkozói követelését* a Mecsér, Dunaszentpál árvízvédelmi töltés kivitelezéséhez szükséges helyszín hozzáférhetőségének akadályoztatása miatt. Kitért arra, hogy a projektem kapcsán 2013. március 5. napján kapott munkakezdési engedélyt, azonban az alperes a vállalkozási szerződés 1. 5. pontjában foglalt kötelezettségét nem teljesítette és a kivitelezéshez szükséges terület kb. 50%-át (a teljes területen szétszórva) biztosította a felperes részére. A felperes a 2. számú vállalkozói követelését 2013. május 17. napján részletezte, azt hosszantartó hatásúnak nevezte és közbenső bejelentésként terjesztette

elő. A részletezésben közvetlen költségként (projektirányítási költség, projekt üzemeltetési többletköltség, teljesítési biztosíték meghosszabbításának díja, a biztosítások meghosszabbításának díja) 21.862.282 Ft-ot; általános- és finanszírozási költségként 3.777.802 Ft-ot; az árváltozások hatásaként 8.620.816 Ft-ot, így összesen 30.613.316 Ft. plusz áfa követelést jelentett be. 2013. május 30-án a felperes bejelentette a *3. számú vállalkozói követelését* jogszabályváltozás, a megtett úttal arányos pótdíjat előíró törvény 2013. május 27. napján elfogadása miatt. A követelését az ÁF 13. 7. alcikkelyére alapította.

A Dunán levonuló árhullám miatt a Kormány a 177/2013. (VI. 4.) Korm. rendelettel vészhelyzetet hirdetett ki, mely a vállalkozási szerződés teljesítését is érintette. A felperes a szerződés szerinti kivitelezési munkát erre az időszakra felfüggesztette. A vészhelyzetet a 259/2013. (VII. 9.) Korm. rendelet szüntette meg.

A felperes 2013. június 6. napján bejelentette a *4. számú vállalkozói követelését* vis maior helyzet miatt. (ÁF 19. 4.) A felperes 2014. február 19. napján a *2. és a 4. számú vállalkozói követelését összevonta*, és a helyszín hozzáférhetőségének biztosításával, valamint a vis maior helyzettel kapcsolatban felmerült vállalkozói igények részletezését együtt jelentette be. Kifejtette, hogy a megvalósítás időtartama 144 nappal történő meghosszabbítása közvetlen költségeként (bér- és bérjellegű költségek; munkaviszonyban, foglalkoztatási viszonyban nem álló szakemberek díjazása; bérleti díjak, üzemeltetési költségek; teljesítési biztosíték és a biztosítás meghosszabbításának díja) 21.504.215 Ft-ot, közvetett költségként 36.356.297 Ft általános költséget; az árváltozások hatásaként 16.758.258 Ft-ot; haszonként 3.730.938 Ft-ot; "az általánár részletezésében lévő általános tételként" 5.066.971 Ft-ot igényel. Mindösszesen szerződéses ár módosításként 83.416.680 Ft. plusz áfa összeget. Az összevont vállalkozói követelés alapján a felek a szerződésüket 2014. július 15-én módosították, a teljesítési határidőt 144 nappal, 2014. augusztus 22. napjáig hosszabbították meg. Az összevont követelésben érvényesített díj többletből az alperes 25.413.727 Ft-ot elfogadott, mellyel a felperes vállalkozói díját megnövelték. A szerződésmódosításban a felperes kijelentette (6.), hogy a díj módosításként elfogadott összegre úgy tekint, hogy az az igényeinek a megrendelő részéről nem vitatott értéke. Ezért a 4. számú összevont vállalkozói követelésben meghatározott és elutasított igényei vonatkozásában jogfenntartással él.

A felperes a vállalkozói művet 2014. augusztus 8-án készre jelentette. A felek 2014. augusztus 29-én az átadás- átvétel megkezdéséről jegyzőkönyvet vettek fel. Abban a munka tényleges befejezésének időpontját 2014. augusztus 22. napjában határozták meg. A 2014. október 15. napján kelt újabb jegyzőkönyvben a műszaki átadás-átvételt a felek lezárták. 2014. október 21. napján az alperes nevében Mérnökként eljáró Oviber Kft. teljesítés igazolást (fizetési igazolást) állított ki a 2014. július 1. - 2014. október 15. napja között elvégzett kivitelezői feladatok teljesítéséről. A felperes ebben az okiratban úgy nyilatkozott, hogy el nem bírált követelése van, melynek elfogadása esetén további számla benyújtására tart igényt. Ugyanezen a napon a felperes további nyilatkozatot állított ki, amely szerint a 4. számú összevont vállalkozói követelése a vállalkozási szerződés 1. számú módosításában elutasított igényei vonatkozásában vállalkozói jogfenntartással él, melynek keretében az elutasított igényeket az elutasítás indokolása alapján kirészletezve és alátámasztva folyó év december 1. napjáig ismételten benyújtja. A felperes 2014. október 30. napján a végszámláját kiállította és a munkaterületről 2014. november 4. napján levonult. Az összevont vállalkozói követelése 2014. december 18. napján kelt hiánypótlásában 28.704.904 Ft további díj megfizetését kérte. Abban közvetlen költségként 7 munkavállaló bér- és bérjellegű költségét 144 napra (11.618.780 Ft.); a projekt üzemeltetés többletköltségeként 7 gépjármű 144 napra eső bérleti díját, üzemanyagköltségét, telefonköltséget és projektiroda költséget igényelt

14.774.604 Ft-ban. 12.348.241 Ft-ot ágazati irányítás közvetett költségeként. Árváltozások hatásaként 1.582.059 Ft-ot. Ezt a vagylagos igényt az alperes 2015. január 21 napján elutasította.

A felperes keresetében 409.569.460 Ft., valamint annak a 2014. október 30. napjától a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamat 3%-kal növelt mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

- Ebből 134.732.504 Ft-ot az árvízvédelmi töltésbe beépített többletanyag ellenértékéért követelt. Kifejtette, hogy a tényleges terepszint eltért az ajánlati dokumentációhoz, a tendertervekhez képest. Az eredeti kisajátítási határok megváltoztak, az ősfák elkerülése érdekében nyomvonal-változtatásra volt szükség, amelyet fedvénytervvel kezelt. A közbeszerzési ajánlatát az engedélyezési tervek terepszintjei alapján számolta ki. A munkaterület 2012. július 12-i formális átadását követően a kiviteli tervekhez a geodéziai felmérés nem volt elvégezhető, mivel a terepet erdő, cserje borította. Kitért arra is, hogy nem pótmunka, avagy többletmunka megtérítését kéri, hanem az ÁF 4. 12. alcikkelye alapján „előre nem látható fizikai körülményekre” alapítja követelését. Megítélése szerint a követelését 2013. március 14. napján határidőn belül jelentette be, mivel a II. tervezési szakaszra vonatkozó kiviteli tervek készítésekor és a 2013. március 4. tervezői szakvéleményből ismerte fel ezt a többletköltséget.
- 180.913.561 Ft-ot a helyszín (munkaterület) késedelmes rendelkezésre bocsátása miatt követelt. Az alperes ugyanis a munkaterületet a szerződés aláírásától számított tizenöt napon belül, 2012. július 24. napjáig nem biztosította a részére. Még 2013. május hónapban is csak a munkaterület mintegy 50%-a került a birtokába, az is részletekben, fésűszerűen. A munkaterület akadályozásáról már 2012. július 12-én és 2012. szeptemberében is értesítette a Mérnököt. Az ÁF 20. 1 pont szerinti 28 napon belüli bejelentését követően öt éves általános elévülési időn belül jogosult a követelés érvényesítésére, ha a követelést kiváltó esemény megegyezik a 28 napon belül bejelentett eseménnyel. A munkaterület akadályoztatása miatt 68.104.863 Ft-ot megnövekedett szállítási költségként igényelt. A munkaterülethez közel lévő kavics bányák kapacitását más projektek már lekötötték. Az anyagárak növekedése miatt 55.980.953 Ft-ot igényelt. A kavicsbányának által korábban adott árajánlatotok ugyanis utóbb már nem voltak figyelembe vehetőek. A munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása miatti úthelyreállítási költségeként (a mecséri Mosoni-Duna híd megerősítésére) 56.817.745 Ft-ot követelt.
- Az árvíz miatti, a szerződésmódosításban meg nem térült többletköltségként 88.713.495 Ft-ot követelt. Ezt a követelését az ÁF. 4. 12. és 17. 3. alcikkelyeire alapította.
- A 2013. július 1 napjától hatályba lépett 2013. évi LXVII. törvénnyel bevezetett, a megtett úttal arányos útdíj jogcímén 5.209.900 Ft-ot igényelt. Ezt a követelését 3. számú vállalkozói követelésként az ÁF. 20. 1 pontja szerint 28 napon belül bejelentette. A 2. és a 4. vállalkozói követelése részbeni elutasítását követően ezen követeléseiben a jogait fenntartotta, amely nem jelenti azt, hogy más követeléseiben a jogáról lemondott volna. A felek között létrejött szerződés a Ptk. 205/A. § (1) bekezdése szerint általános szerződési feltételnek minősül, és így a 207. § (2)

bekezdése szerint az ÁF szabályainak felperes számára kedvezőbb értelmezését kell elfogadni az elszámolás végső időpontjára és a jogvesztésre. Az ÁF 14. 12. alcikkelye a végszámla kibocsátásához a vállalkozó által kiadott felmentő nyilatkozat csatolását várja el. Ilyen nyilatkozat hiányában az alperes kötelezettség alóli mentesülése sem történhet meg. A felperes felmentő nyilatkozatot pedig nem adott ki.

Az alperes *ellenkérelmében* a kereset elutasítását kérte. A többletanyag beépítésére vonatkozó követelés esetében a vállalkozási szerződés 1. 2., 1. 3., 2. 5., alpontja, valamint a KF. 1. 9., 4. 10. pontja alapján azzal érvelt, a felperes 2012. július 12. napjától, a munkaterület tervezési átvételétől már abban a helyzetben volt, hogy a szükséges felméréseket elvégezze, a kiadott építési engedélyezési terveket átvizsgálja és a kiviteli terveket ennek megfelelően elkészítse. Ezért az ÁF. 20. 1 pont szerinti jogvesztő bejelentési határidő eltelt. A 2013. március 14. napján kelt 1. számú vállalkozói követelés összeget nem tartalmazott, így a felperes ténylegesen ilyen jogcímen követelést nem nyújtott be. A felperes csak a helyszín (munkaterület) késedelmes rendelkezésre bocsátása és az árvíz miatt előterjesztett, egyesített 2. és 4. összevont vállalkozói követeléséből el nem ismert igényei esetében terjesztett elő 2014. október 21 napján jogfenntartást, így a végelszámolásban illetve a végszámlában nem rögzített igényei alól az alperes az ÁF. 14. 14. pontja szerint mentesült. Állította, hogy a munkaterület kisajátítására a tendertervek szerint került sor, a felperes pedig a geodéziai felméréshez a ki nem sajátított ingatlanokra is beléphetett, mivel annak lehetőségéről az alperes a lakosságot tájékoztatta. A felperesnek már a 2012. július 12-i munkaterület átadásakor tudnia kellett, hogy a geodéziához növényirtást kell végeznie. Az átalánydíjas szerződés esetében a felperes további díjazást csak pótmunka megrendelés esetén igényelhet, erre pedig nem került sor. Ha a felperes az általa adott ajánlathoz képest többlet földmennyiséget épített be, annak költségét többletmunkaként viselnie kell.

A helyszín (munkaterület) késedelmes rendelkezésre bocsátásával összefüggésben azzal védekezett, hogy a felperes a korábbi 2. számú vállalkozói követelésben szereplő követelését felülírta az összevont, 2014. február 19. napján kelt vállalkozói követelés. Ezen egyesített vállalkozói követelés alapján a felperesi igényeket az alperes részben elismerte a 2014. július 15. napján kelt vállalkozási szerződésmódosításban. A felperes csak az összevont vállalkozói követelésben szereplő, de az alperes által el nem fogadott követeléseit tartotta fenn jogfenntartó nyilatkozattal, így a további követeléseiről lemondott. A kereseti igények (így a többletszállítási költség, az anyagár növekedés és az úthelyreállítás költsége) nem szerepeltek az összevont vállalkozói követelésben. A felperes a végszámla benyújtásáig ebben a kereseti kérelmében szereplő jogcímenek és ilyen összegeket nem kért az alperestől és a végszámla benyújtása után ezeket az igényeket már nem is érvényesítheti. Kifogásolta azt is, hogy a felperes nem fejtette ki: a vállalkozási szerződés megkötését megelőzően melyik kavicsbányákkal szerződött le, milyen áron és ehhez képest utóbb melyik bányából szállított milyen további költségekkel. Rámutatott, hogy a 4. számú egyesített vállalkozói követelésben a felperes 84.416.680.Ft követelést jelentett be, ebből az alperes a szerződésmódosítással 25.413.727.Ft-ot ismert el, így 58.002.953.Ft követelés maradt fenn. A 2014. december 18-ai hiánypótlásban a felperes 28.704.904.Ft igényt terjesztett elő. Ehhez képest a keresete II-III. pontjaiban (a 4. számú egyesített követelésben érvényesített jogcímenek) egyúttal 269.627.056.Ft igényt érvényesített.

Az alperes az útdíj bevezetése miatti kereseti követelést amiatt vitatta, mert erre hivatkozással a felperes csak vállalkozói igénybejelentéssel élt, de részletes vállalkozói követelést nem nyújtott be 42. napon belül. A közbeszerzési eljárásban egyértelművé tette, hogy a vállalkozói díj kifizetésére uniós támogatásból kerül sor, amelyből adók, adójellegű

követelések nem finanszírozhatóak. A vég számla benyújtásáig a felperes ezt a követelését nem részletezte, így annak megfizetése alól az alperes az ÁF 14.14. pontja szerint mentesült.

Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott *ítéletével* a keresetet elutasította. Határozata indokolásában elsődlegesen az ÁF vállalkozói követelés bejelentésre vonatkozó 20.1. pontja szabályait elemezte. Rámutatott, hogy a 20.1. pont alcikkely jogvesztést a követelés bejelentés 28. napos határideje elmulasztásához fűz. A 20.1. pont alcikkely ugyan a további szabályaiban meghatározza, hogy a 28 napon belül bejelentett vállalkozói követelést a tudomásra jutástól számított 42 napon belül részletezni kell. Számol azzal is ez az alcikkely, hogy a vállalkozó követelést előidéző eset vagy körülmény hosszan tartó hatású. Ebben az esetben havonta közbenső jelentéseket kell küldeni és 28 napon belül pedig egy végső követelést. Ez utóbbi 28 napos határidő elmulasztásához azonban az ÁF 20.1. alcikkelye nem fűz jogkövetkezményt. A törvényszék az ÁF végelszámolásra, vég számla kiállítására és felmentésre vonatkozó szabályai (14.10. – 14.14.) elemzése során arra a következtetésre jutott, hogy a vállalkozó írásos felmentését (14.12. alcikkely) követően a vállalkozó a megrendelővel szemben semmilyen igény érvényesítésére nem tarthat alappal igényt. A perbeli esetben az átadás-átvételi eljárás lezárása (2014. október 15.) után a felperes vállalkozó 2014. október 21. napján az írásbeli felmentést megadta és 2014. október 30-án a vég számlát kiállította. A 2014. október 21. napján kelt felmentési nyilatkozat a megelőző, egyesített 4. számú vállalkozói követelés szerződésmódosítással figyelembe nem vett vállalkozói igényei tekintetében tartotta fenn a követelésre vonatkozó jogokat. Ezért a törvényszék egyetértett az alperes azon értelmezésével, hogy a felperes jogfenntartása kizárólag a 4. számú összevont vállalkozói követelésben bejelentett, de az alperes által elutasított igényekre vonatkozott. Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy a felperes a 2014. december 18. napján kelt (egyesített vállalkozói követelés) hiánypótlásában a helyszín biztosítása elmaradása miatt sem többletanyag beépítése költségét, sem megnövekedett szállítási költséget, sem anyagár növekedést, úthelyreállítási költséget, de útdíj bevezetése miatti többletkiadást sem követelt. Székely Csaba tanú ennek ellentmondó vallomását a bíróság elvetette. Ugyan a törvényszék egyetértett azzal a felperesi állásponttal, hogy kifejezett joglemondás a részéről nem történt, azonban a jogfenntartás keretét (terjedelmét) illetően a bíróság az alperes álláspontját fogadta el. Alaptalannak ítélte a törvényszék a felperes azon érvelését, hogy a felek között létrejött vállalkozási szerződés (és annak mellékletei) a Ptk.205/A.§ (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltételnek minősülnek, melynek folytán az ÁF 14. cikkelye szabályait a Ptk.207.§ (2) bekezdése alapján a felperes számára kedvezően kell értelmezni. Ugyan a szerződés tervezetét az alperes készítette el, és a „Duna Projekt” során több hasonló tartalmú és szövegezésű szerződés is készült. Ennek egyedüli magyarázata azonban az, hogy ennek a projektnek a munkálatait az alperes több, öthet részre bontotta. Másfelől az alperes a benyújtott okiratok szerint lehetőséget biztosított az ajánlattevőknek a pályázati dokumentáció, a szerződéstervezet és egyéb anyagok áttárgyalására, amely meg is történt.

Az egyes keresetrészek közül a többletanyag beépítése költsége megtérítése iránti követelés esetében a bíróság ítéletében idézte az ajánlati dokumentáció B.1.5., B.2.3., B.2.4., C.1.4., C.1.7., C.1.8., C.1.16. alpontjait, valamint a vállalkozási szerződés 1.3., 2.1. pontjait. Mindezekből a bíróság leszűrte, hogy az ilyen szerződéseknél szokásos gyakorlattal szemben a helyszín ellenőrzésére vonatkozóan a megrendelő alperes szigorú követelményeket állapított meg. Közölte, hogy az átadott dokumentációban szereplő adatokért felelősséget nem vállal és a felperes ennek kockázatát a szerződés 1.3. pontjában felvállalta. A bíróság az alperes védekezése és a perben kirendelt igazságügyi vízügyi szakértő véleménye alapján azt is vizsgálta, hogy a többlet földmennyiség beépítése a Ptk.389.§-a, 403.§ (4) bekezdése, a

191/2009. (IX.15.) Kormányrendelet 2.§ f/ pontja szabályai szerint pótmunkának vagy többletmunkának minősült-e. Kifejtette, hogy a felek a vállalkozási szerződést átalánydíjjal kötötték meg, a perben rendelkezésre álló adatok szerint pedig a felperes által érvényesíteni kívánt munka többletmunkának minősült. A vállalkozás tárgya ugyanis a töltés megépítése volt, és nem volt utólag megrendelt munka, avagy tervmódosítás sem. A többletmunka elszámolását az ítélkezési gyakorlat (a Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégiuma 1/2006. (XI.30.) Kollégiumi ajánlása) a tervben nem szereplő, műszaki szükségességből felmerülő munka esetében teszi lehetővé. A perbeli esetben azonban a törvényszék szükségtelennek tartotta annak vizsgálatát, hogy a felperes a többletmunka felmerülésével számolhatott-e az ajánlatta benyújtásakor, mivel a szerződésben maga vállalta fel a tenderterv esetleges pontatlanságának kockázatát. Ezen követelésrész esetében a bíróság – harmadrészt – arra is kitért, hogy a felperes ugyan a 28 napos vállalkozói követelés bejelentésére vonatkozó határidőt az ÁF 20.1. cikkelye szerint betartotta, azonban a szerződés fennállása alatt összegszerűen nem munkálta ki és nem nyújtotta be az alpereshez. A 2014. október 21. napján kelt írásbeli felmentésben a felperes ezen tétel esetében nem élt jogfenntartással, ezért az alperes kötelezettsége ezen tételre az ÁF 14.14. pontja szerint megszűnt.

A helyszín (munkaterület) késedelmes rendelkezésre bocsátása miatt a felperes már 2012. július 12. napján és 2012. szeptember 12-én követelést jelentett be. Ugyanakkor egyetértett a bíróság az alperes azon védekezésével, hogy a perben érvényesített követelések (a megnövekedett szállítási költség, az anyagár-növekedés és az út-helyreállítás költsége) nem szerepeltek az utóbb összevont 4. számú vállalkozói követelésben. Erre figyelemmel az alperes azt el sem tudta utasítani, így a 2014. október 21. napján kelt vállalkozói felmentő nyilatkozatban szereplő jogfenntartás ezekre az igényekre nem vonatkozhatott. Az alperes ezen követelésrész esetében is mentesült az ÁF 14.14. pontja szerint a kötelezettség alól. Ezen túlmenően a követelésrész esetében a bíróság a felperesi követelést – a vizügi szakértői vélemény alapján – bizonyítatlannak is ítélte. A szakvélemény szerint ugyanis a követelés alapossága érdekében a felperes részéről bemutatott összehasonlító ár „komolytalan”, egyetlen összehasonlító ajánlati ár alapvetően nem reális. A felperes által bemutatott bányákkal kötött szerződések időpontjai 2013. december és 2014. április vége közötti időszakra esnek, amely azt mutatja, hogy a vállalkozó elmulasztotta a kellő időben, előrelátással történő anyagbiztosítást. A fuvarozás díja alig növekedett.

A felperes árvíz miatti többletköltség jogcímén előterjesztett keresetrésze esetében a bíróság a felperes előadása alapján úgy ítélte meg, hogy a 2014. december 18-án benyújtott hiánypótlásban szereplő követelések nem a 4. számú összevont vállalkozói követelésben már bejelentett, de az alperes által elutasított igények. A felperes ugyanis maga fejtette ki, hogy az összevont 4. számú vállalkozói követelésében ezen a címen 83.416.680.Ft követelést érvényesített, majd a hiánypótlásban további 28.704.904.Ft-ot, mindösszesen 112.121.584.Ft-ot. Ebből a teljes követelésből az alperes 25.413.727.Ft-ot ismert el a szerződésmódosításban, így maradt fenn 86.707.857.Ft követelése. Kifejtette a törvényszék, hogy az ÁF 20.1. alcikkelye szerint a követelés 28 napon belüli bejelentését követően a felperes a követelés összegét, az igényét nem módosíthatja a Ptk. szerinti öt éves általános elévülési határidőn belül. A felperes a 2014. október 21-ei jogfenntartó nyilatkozatában kizárólag a 4. számú összevont vállalkozói követelésben bejelentett és az alperes által elutasított igényei tekintetében tartotta fenn a jogait. Ezért a felperes az ÁF 14.14. alcikkelye alapján új igényt nem érvényesíthet. A bíróság tételesen is vizsgálta, hogy a 4. számú egyesített vállalkozói követelésben bejelentett, de az alperes által elutasított követelésrészek, illetve a hiánypótlásban bejelentett követelés részek a korábbi igény részletezése, avagy valójában új igényeket jelentenek-e. Megállapította, hogy tartalmilag a korábban és az utóbb benyújtott

követelések közül a közvetett költségként elszámolni kért 12.348.241.Ft, valamint az árváltozások hatásaként igényelt 1.582.059.Ft egyezik meg. Ugyanakkor a felperes a felmentésben a Mérnökkel megállapodott 2014. december 1. határidőt elmulasztotta, hiánypótlást 2014. december 18-án nyújtott be. Utalt a bíróság a kirendelt vízügyi szakértő véleményére, amely szerint a közvetett költségek közül az ágazati irányítás költségei összegszerű megítélésére kompetenciával nem rendelkezik, annak könyvszakértői felülvizsgálatára lenne szükség. Kiemelte a bíróság, hogy az ÁF 13.8. alcikkelyét a KF törölte, amely alapján a munkabér, anyagok és más ráfordítás költségeinek emelkedése érvényesíthető lenne. A felperes által hivatkozott ÁF 17.4. alcikkelye alapján a felperes által részletezett költségek nem érvényesíthetőek, mert az arra az esetre vonatkozik, ha a vis maior a létesítményekben vagy a vállalkozó dokumentumaiban okoz kárt és ezt kell helyreállítani.

A felperes 5.209.900.Ft útdíj iránti követelését a törvényszék azért tartotta alaptalannak, mert emiatt a felperes csak igénybejelentéssel élt, jogfenntartással nem, így az alperes az ÁF 14.14. alcikkelye alapján mentesült annak kifizetése alól.

Elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatása és a keresetének való helytadás, míg másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése iránt a felperes terjesztett elő *fellebbezést*. Jogorvoslati kérelmében kifejtett álláspontja szerint az elsőfokú ítélet megalapozatlan. A törvényszék megítélésével szemben az ÁF 14.12. és 14.14. alcikkelyei önmagukban nem értékelhetőek joglemondó nyilatkozatként, mivel azok nem tartalmazzák azon jogok meghatározását, amelyről a vállalkozó lemondhatott volna, sem pedig a lemondásra vonatkozó egyértelmű nyilatkozatot. A jogvesztés joghatása automatikusan nem, csak akkor állhatott volna be, ha a felperes külön egyértelmű joglemondó nyilatkozatot tett volna, erre azonban nem került sor. A magyar jogrendszerből idegen az ítélet azon gondolatmaga, hogy a projektlezárás során előterjesztett kifejezett jogfenntartó nyilatkozat hatóköre nem fedi le az érvényesített igényeket. A hibás teljesítés ismeretében történő teljesítés átvételének esetét kivéve nincs olyan alkalmazandó magyar jogszabály vagy bírósági gyakorlat, amely a jogfenntartás hiányából jogvesztést vezetne le.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a rendeltetésszerű joggyakorlás és a pergazdaságosság elvét az ügy érdemére kihatóan megsértette. A törvényszék eljárása súlyosan ütközött a Pp.2.§ (1) bekezdés alapvető szabályával, az eljárás észszerű időn belüli lefolytatásának kötelezettségével. A bíróság ugyanis elfogadta az alperes felperesi követelés érvényesítés elkészítésére vonatkozó védekezését, ennek ellenére igazságügyi műszaki szakértői bizonyítást folytatott le. Ezzel igen jelentős költségeket okozott mindkét félnek.

Vitatta a fellebbezésében az elsőfokú bíróság többlet földanyag beépítésére vonatkozó követelése tekintetében elfoglalt álláspontját is. Megítélése szerint – a törvényszék által figyelembe vett szerződési kikötésekkel szemben – nem olvasható ki a vállalkozási szerződés egyetlen rendelkezéséből sem az, hogy a felperes az alperes által a tender során megadottól alapvetően eltérő helyszíni körülmények kockázatát magára vállalta volna. Vitatta az elsőfokú ítélet többletmunka/pótmunka elhatárolása során tett megállapításait is. A bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a Ptk. és a 191/2009. (IX.15.) Korm.rendelet pótmunka és többletmunka szabályai diszpozitívak, attól a felek egyező akarattal eltérhetnek. A konkrét esetben az ÁF 4.12. és 20.1. szabályai határozzák azt meg részletekbe menően, hogy a vállalkozó jogosult-e a költségei megtérítésére függetlenül attól, hogy a jogszabályok a munkákat pótmunkának minősítik-e. A vállalkozási szerződés a körülmények előre nem látható eltérése esetén kifejezetten előírja a vállalkozó költségeinek megtérítését.

Jogorvoslati kérelmében változatlanul fenntartotta dr. K.Cs. igazságügyi szakértő kizárására vonatkozó indítványát, kitérve arra, hogy a törvényszék eljárási szabályt sértett a szakértő kizárásnak megtagadásakor.

Az alperes *fellebbezési ellenkérelmében* az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte, az elsőfokú eljárás során csatolt megbízási szerződése alapján. Az elsőfokú eljárás során már előadottakból kiemelte, hogy a felek között olyan átalánydíjas szerződés jött létre, amelynél a tervezés a felperes feladata. (FIDIC Sárga Könyv szerinti szerződés) Ezért a tervek és a tájékoztató jelleggel megadott mennyiségi kiírások csak a becsült mennyiségeket tartalmazták. Az ajánlati dokumentáció B.2.3., B.2.4. pontjai; C.1.4., C.1.7., C.1.8., C.1.16., E.3.21., E.3.22. pontjai alapján kifejtette, hogy az ajánlati ár megadása a felperes érdekkörébe eső olyan kockázat, amelyben a mennyiségi eltérésekkel számolnia kellett. A munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása és a vis maior miatt előterjesztett követelések esetében egyetértett a törvényszék azon megítélésével, hogy az egyesített vállalkozói követelés részbeni elutasítását követően a felperesi jogfenntartás egyértelműen és kizárólag csak az elutasított felperesi igényekre értelmezhető.

A joglemondás/jogfenntartás témakörében előadott felperesi érvekre rámutatott, hogy a felperes 2014. október 15. napján kelt, a FIDIC 14.12. alcikkelye alapján kiadott felmentő nyilatkozatában maga nyilatkozik úgy, hogy a végelszámolása tartalmazza a szerződéses megállapodás szerint járó összegek teljes és végleges igényét. Jogfenntartás kizárólag a 4. számú összevont vállalkozói követelésben meghatározott és elutasított felperesi igényekre vonatkozott.

A pergazdaságosság kérdésében úgy vélte, hogy bizonyos felperesi bizonyítási indítványoknak való helyt adásból nem vonható le az a következtetés, hogy a bíróság alaposnak tartja a felperesi követelést.

A többlet földanyag költségei iránti követelésrész esetében hivatkozott az ajánlattételi dokumentáció 323. oldalán szereplő tájékoztatására, amely szerint a megalapozott ajánlattételhez szükséges módon az elvégzendő munkák és a beépítendő anyagok megközelítően pontos és részletes mennyiségének felülvizsgálata az ajánlattevők feladata és kockázata. Sem az ajánlatadás folyamán, sem pedig a későbbiekben a kivitelezés alatt a nyertes vállalkozó semmilyen formában nem hivatkozhat a mennyiségekkel kapcsolatos félreértésre vagy tévedésre.

A szakértő kizárása tekintetében rámutatott, hogy a felperes a kizárási indítványát a jóhiszemű pervitelt sértő módon már csak olyan időben terjesztette elő, amíg a szakértő a felperes számára kedvezőtlen szakvéleményt adott.

Az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megsértése nélkül, helyesen állapította meg a tényállást és helyes volt az abból levont érdemi a jogkövetkeztetés is.

Ezért a fellebbezés nem alapos.

Egyetértett az ítéletábról a törvényszék azon álláspontjával, hogy a Pp. 178. § (1) bekezdése, 13. § (1) bekezdése e) pontja alapján nem volt helye dr. K.Cs. igazságügyi vízügyi szakértő perből kizárásának. Az, hogy az alperes egyik szervezeti egysége (a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság) munkát rendelt meg az A.I. Szolgáltató és Mérnöki Zrt.-től, amely műszaki ellenőri feladatok ellátásával bízta meg az igazságügyi szakértőt, olyan többszörösen

közvetett és ezért a távoli kapcsolatot eredményezett a szakértő és az alperes között, amely önmagában nem ad alapot az igazságügyi szakértő elfogultsága megállapítására. A felperes fellebbezésében egzakt adattal alá nem támasztva csak feltételezte, hogy az igazságügyi szakértő közvetlenül érdekelt lenne abban, hogy a megbízója és az alperes ("alperesi szervezetek ") viszonya jó legyen.

Az alperessel szemben indított perben közvetlen jelentősége nem volt, hogy az elsőfokú bíróság megsértette-e a felperes a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát (Pp. 2. § (1) bekezdése). Ezért az ítéletábla csupán megjegyzi, hogy a felperes fellebbezési érvelésével szemben az elsőfokú bíróság nem csupán a keresettel perbe hozott követelés összege megállapítására folytatott le mintegy 2 éven át szakértői bizonyítást. A perben kirendelt dr. K. Cs. igazságügyi szakértő – FIDIC-szakmérnökként – szakértői véleményében a bíróság kérdéseire állást foglalt a kereset jogalapjához tartozó azon kérdésekben is, hogy a perbeli jogvitában miként kell alkalmazni a vállalkozási szerződés általános feltételeiként (ÁF) alkalmazott FIDIC Sárga Könyv szabályait.

A törvényszék helytálló megállapítása szerint a felek között közbeszerzési eljárást követően olyan sajátos építési szerződés (Ptk. 402. §) jött létre, amelynél a szerződés tartalmává vált a Különleges Feltételekkel módosított Általános Feltételek (a FIDIC Sárga Könyv) és az ajánlati dokumentáció is.

A felek által megkötött szerződés Általános Feltételeként alkalmazott FIDIC Sárga Könyv több évtizede kialakult és alkalmazott szerződési mechanizmust jelent, mely jellemzően a kockázat- megosztáson alapul. Lényege: világos eljárási védelmet nyújtson a feleknek az egyes kockázatokkal szemben. Eszerint a vállalkozó a szerződés megkötésekor az abban kikötött díjban figyelembe nem vett költségeit csak meghatározott eljárási rendben érvényesítheti a megrendelővel szemben. A megrendelőnek pedig az ésszerű határidőn túl előterjesztett igényeket már nem kell figyelembe vennie.

A Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A 200. § (1) alapján a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarral eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

A szerződéskötésre és a szerződés tartalma szabad meghatározására vonatkozó privát autonómia alapján, valamint a Ptk.-ba foglalt tilalom hiányában nincs annak törvényi akadálya, hogy a szerződés alapján valamelyik felet megillető anyagi jogi igények érvényesítését a szerződésben meghatározott külön feltételekhez, így határidőn belüli felszólításhoz, avagy határidőn belüli jogi úton történő, bíróság előtti igényérvényesítés ez kössék. (Győri Ítéletábla Gf. II. 20.307/2017 / 9 / I.) A szerződésben tehát kiköthető, hogy a szerződésen alapuló kötelezettségekkel kapcsolatban semmilyen igény, követelés érvényesítésére nincs lehetőség, a szerződésben foglalt előfeltételek teljes körű teljesülésének hiányában. (Kúria Pfv. I. 22.141/2016/8.)

Ezért a perbeli felek az Általános Feltételekkel és Különleges Feltételekkel kiegészített építési szerződésükben részletesen meghatározhatták a követelés bejelentése (részletezése) határidejét (ÁF. 20. 1.); a szerződés teljesítését követően a végelszámolás, a végszámla benyújtása és az ahhoz kapcsolódó felmentés szabályait, továbbá a felmentés kiadása esetén a vállalkozó által kifejezetten, írásban fel nem tartott követelésekre a jogvesztés

következményét.(ÁF 14. 10. - 14. 14)

A felperes ugyan a fellebbezésében helytállóan hivatkozott arra, hogy a 2014. október 15. napján kelt, október 21 napján kiegészített felmentő nyilatkozatában kifejezetten nem mondott le (Ptk. 207. § (4) bekezdése) a 2. és 4. összevont vállalkozói követelésében nem érvényesített, illetve az alperes által a szerződésmódosításban el nem fogadott igényeiről; azonban – a törvényszék helytálló megítélése szerint – a szerződés kifejezett rendelkezése alapján (ÁF 14. 12., 14.14.) a felmentésben fenn nem tartott követeléseit már nem érvényesíthette, az azokra vonatkozó jogát elveszítette.

A Ptk. 207. § (4) bekezdése ugyan úgy rendelkezik, hogy ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni. Ez a törvényhely azonban nem tartalmaz kogens tilalmat arra nézve, hogy a felek a szerződésükben a diszpozitív törvényi szabályoktól eltérve valamely követelésre vonatkozó jog kifejezett fenntartása hiányához következményként a jogvesztést, a hallgatólagos joglemondást fűzzék.

A perben érvényesített négy követelés- rész közül ezért a törvényszék három követelés- rész (a többletanyag ellenértéke, a munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása és az útdíj követelés) esetében helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes ezen igényei esetében a felmentés megadásakor és az ahhoz kapcsolódó nyilatkozat (2014. október 21) kiállításakor a jogait nem tartotta fenn, ezért a követeléseit perben sem érvényesítheti. A jogfenntartás ugyanis az eredetileg a munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása és a vis maior miatt előterjesztett, 2014. február 19. napján összevont vállalkozói követelésben szereplő és az alperes által a 2014. július 15. napján kelt szerződésmódosításban el nem ismert követelésrészekre vonatkozott. Ezért a jogfenntartás eleve nem terjedhetett ki a többlet anyag beépítése- és az útdíj iránti követelésre.

Ezen túlmenően a 2. és a 4. számú összevont vállalkozói követelésben – a helyes elsőfokú bírói megítélés szerint – a felperes nem érvényesített igényt (a munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása körében) megnövekedett szállítási költség, anyagár növekedés és úthelyreállítás költsége jogcímén. Az ÁF 14. 10.- 14. 14, 20.1. pontjai helyes értelmezése alapján csak az a következtetés vonható le, hogy a vállalkozónak a követelése érvényesítéséhez és az arra vonatkozó jogai fenntartásához nem elegendő a követelés általános, absztrakt oka (jelen esetben: a munkaterület késedelmes rendelkezésre bocsátása) igényérvényesítési határidőn (ÁF 20. 1.) belüli megjelölése, hanem – az ÁF 20. 1 pontja szövegéből is kitűnően – a követelést kiváltó esemény vagy körülmény leírásán kívül le kell írnia a "további követelt fizetség alapjának teljes részletes indokolását." Egyébiránt a felperes ezt meg is tette a 2. számú illetve a 2. és 4. számú összevont vállalkozói követelésében is, azonban meg sem említette, hogy megnövekedett szállítási költség, anyag árnövekedés és úthelyreállítás jogcímén is költségtételeket kívánna érvényesíteni. A felek szükségtelenül szerződnenek le a vállalkozói követelések bejelentése, a bejelentett követelések felülvizsgálata, a végszámla kiállítás és a megrendelő kötelezettségek alóli felmentése rendjére, ha a vállalkozó utóbb – attól függetlenül, annak figyelmen kívül hagyásával – bármilyen ténybeli és jogi megalapozottságú, jogcímű és összegű követelést támaszthatna perben, avagy peren kívül. Az ÁF 20. 1 pontja pedig szintén a jogvesztés következményét fűzi a 28 napon belül be nem jelentett vállalkozói követelésekhez. Jelen esetben ilyen jogvesztő határidőn belül be nem jelentett követelésnek minősült a felperes által utalásszerűen sem közölt jogcímű szállítási költség, anyagár növekedés és úthelyreállítás követelés.

Az ítéletábra ugyan egyetértett a felperes azon fellebbezési érvelésével, hogy a felek a szerződésükben eltértek a Ptk. 403. §-a (4) bekezdésében, valamint a 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 2. § e) f) pontjaiban meghatározott pótmunka, többletmunka fogalmaitól és az ÁF 4. 12 pontja szerint meghatározott „keretek között tették lehetővé” az előre nem látható körülmények folytán felmerülő költségek vállalkozói érvényesítését. Mindez azonban nem változtatott azon, hogy a felperes az említett 3 követelésrész esetében a felmentést követően a jogait nem tartotta fenn.

Egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bíróság a többlet földanyag ellenértéke megtérítésére irányuló keresetrészre vonatkozóan kifejtett – a vállalkozási szerződés 1.3, 2. 1 pontjain és a szerződés részévé váló ajánlati dokumentáció egyes pontjain alapuló – azon megítélésével is, hogy a vállalkozó felperes a szerződésben magára vállalta a helyszín megismerése elmulasztása, illetve az ajánlati dokumentáció mennyiség- kimutatása pontatlansága kockázatát. A szerződés részét képező ajánlati dokumentáció egyes pontjaiban (C.1.7., 1. 8., 1. 16.) a megrendelő kifejezetten figyelmeztette a felperes ajánlattevőt, hogy a munkavégzés helyszíne megtekintése a felperes felelősségi körébe tartozik, a mennyiségi adatok csak tájékoztatásul szolgálnak és a felperes ebben a tekintetben utólag nem hivatkozhat félreértésre. Erre figyelemmel a többlet anyag ellenértéke megtérítése iránti követelés a jogfenntartás hiányától függetlenül is alaptalan.

A vis maior (árvíz) folytán megnövekedett költségeit a felperes vállalkozó a 4. számú követelésében jelentette be az alperesnek, melyet 2014. február 19-én összevont. Az összevont követelésből az alperes a szerződésmódosításban 25.413.727 Ft-ot elfogadott, a felperes 2014. október 21 napján az el nem fogadott igényére pedig jogfenntartással élt, előre bocsátva, hogy az elutasított igényeket 2014. december 1 napjáig kirészletezve, alátámasztva ismételt benyújtja. A 2010. december 18. napján kelt hiánypótlásban a felperes 28.704.904 Ft. követelést támasztott.

Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben annak, hogy a felperes a felmentő nyilatkozatban meghatározott, 2014. december 1.-i hiánypótlási határidőt elmulasztotta, jelentősége nem volt. Az ÁF ugyanis a követelés érvényesítése szabályai (20. 1., 14. pont) között olyan rendelkezést nem tartalmaz, amely jogvesztést fűzne a hiánypótlásra megállapított, vagy önként vállalt határidő elmulasztásához.

Helyesen vizsgálta ugyanakkor a törvényszék szakértői bizonyítás útján azt, hogy a felperes összevont vállalkozói követeléséből (a szerződésmódosítással el nem ismert) fenntartott jogcímű és összegű (58.002.953 Ft.) követelés részletezését és indokolását jelenti-e a 2014. december 18-án bejelentett hiánypótlás költségtételei. A fent már kifejtettek szerint ugyanis a vállalkozó hiánypótlásként csak a felmentésben fenntartott ténybeli alapú és jogcímű követelését részletezhette, igényelhetette.

A szakértői bizonyítás során (91. 98. szám) megállapítható volt, hogy a felperes a hiánypótlásban közvetlen költségként az összevont vállalkozói követelésben nem érvényesített további 7 munkavállaló bér-, járulék- és telefonköltséget ; ezzel szemben újabb 5 gépjármű üzemanyagköltségét érvényesítette. A felperes tehát a jogfenntartásától eltérve újabb jogcímű- és összegű követeléseket támasztott, amelyre az ÁF követelés érvényesítésére vonatkozó szabályai szerint már nem volt mód. Az igazságügyi szakértő kiegészített véleményében (98. szám) a közvetett költségek közül 9.814.220 Ft. költség felperes általi felszámítását tartotta megalapozottnak, beleértve a projektiroda bérleti költségének fele összegét 276.629 Ft-ban és az árváltozás hatását 1.582.059. Ft-ban. (23. oldal). Kiemelte

azonban a vízügyi igazságügyi szakértő, hogy ilyen közvetett költségek megalapozottságáról könyvszakértői bizonyítás útján lehet meggyőződni, amelyre szakértői kompetenciával nem rendelkezik.

A felperes az elsőfokú eljárás során ezen követelés-rész bizonyítására "számvitel körében jártas" szakértő (tehát: igazságügyi könyvszakértő) kirendelését kérte. (69. tjk. 5. oldal) A törvényszék – eltérő jogi álláspontja folytán – mellőzte az említett követelés-rész alátámasztására a könyvszakértői bizonyítás lefolytatását. A felperes a másodfokú eljárásban már nem tartotta fenn a könyvszakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát; azt csak arra az esetre kérte, amennyiben az Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét – a fellebbezésében megjelölt eljárási szabálysértések miatt – hatályon kívül helyezi. Az Ítéletábra az elsőfokú eljárás szabályainak megsértése miatt – a már kifejtettek szerint – nem látott okot az ítélet hatályon kívül helyezésére. Így könyvszakértői bizonyítás hiányában bizonyítatlan maradt, hogy a felperes alappal tarthat-e igényt az összevont vállalkozói követelése 2014. december 18. napján kelt hiánypótlásában részletezett közvetett költségekre és az árváltozások hatására. A bizonyítatlanság pedig a keresettel igényt érvényesítő felperes terhére esik. (Pp. 3. § (3) bekezdése, 164. §-a (1) bekezdése)

Ezekre figyelemmel az Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét – az indokolás részbeni módosításával és kiegészítésével – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.